

geschiedde
nde Kerk te
s anders ge
oude Gere
ie haar het
ch de kern
wel het mo
edeeld Door
orthodoxen
Ds Fortuin
vrijzinnigen
van allerlei
en van aan
allerlei din
rs te zetten

te arbeiden
n. Dat ver
men zeker
ch de Heere
tander werd
een razen
us.

met verre
chter kerk,
n het volle
eel van den
chter predi
niel om an
en. Dat was
lijden, en
en jaar van
trachtte men
— welk een
overgegeven
leeren!

astorie. Ook
rend. Geen
er voor de
kunnen er
tikel samen
oote dingen
die dagen,
der oprich
„Bijbel en
bestaan op
wisselde hij
erk destijds
ar de Gere
n. Doch ook
als zegen
zoowel als
r bezig dag
godsdienstig
resultaten.

we Wereld,
der Tweede
n staat Mi
al 6:14 op
Ds Fortuin
zijn Zender
reemde land
chte banden
e Vaderland
eeds de ge
t ontroerde
tak dan om
hten te be
zitten Heeren
mijn volk
niets liever
geschenken,
verbreiding
terrein des
zijn. In den
n werd het
t land der

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

met rozen
in te bur
ds in Kala
tte hij zich
houwd en
des huizes
us destijds
ok wat het
901 meende
Church in
op 3 Maai
ken intrie
Geref. Kerk
r Mail. 16
t zijn zich
church was
het stand
noch kerk
h ooit zijn

volk te Whitinsville. Doch — langzamerhand ging hij achteruit. In 1924 wist hij nog voor de pers te bewerken: „Een Lied der Liefde”, leerredenen over Psalm 45, gelijk hij in 1902 „Dagen van Gedachtenis” publiceerde — (twaalf leerredenen over feeststoffen), — en nog vroeger, in 1899: „Het ontstaan, de erkenning en het gezag der Drie Formulieren van Eenigheid”.

Schrijver dezes had gehoopt en den broeder verzocht om een boek te schrijven over Geref. kerkrecht, dat lang zijn lievelingsstudie en zijn „forte” was geweest. Hij zelf wenschte zulks evenzeer. Doch — het ging niet. Verleden herfst schreef zijn zoon, Ds K. W. Fortuin, dat zijn vader al ruim twee en een half jaar leed aan een bijna niet te beschrijven zenuwlijden. Dat heeft aangehouden tot den namiddag van 7 Januari 1928, toen de zenuwtrillingen ophielden en hij rustig neerlag, bij zijn vol bewustzijn. Des avonds vroeg zijn zoon hem nog of hij naar huis ging. Zijne dochter zeide: „de moegestreden pelgrim gaat naar huis”. Bevestigend antwoord volgde. Zonder benuwenden doodstrijd ging Ds Fortuin heen, zacht en kalm, met den laatsten adem zelf de ogen sluitend. „Mijn jongen, ik begeer als een Calvinist te sterven”, zeide hij vijf weken vóór zijn dood tegen een zijner zoons. Zóó ging hij heen, gelijk hij als zoodanig gestreden en geleden had. Een paar jaar geleden ging Ds Fortuin met Ps. 89:8 op de operatie-tafel:

„Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;
Uw vrije gunst alleen wordt d'eern toegebracht.”

Wij gelooven, dat dit lied zijn diepste overtuiging vertolkte, en dat hij nu daar is waar Gods vrije gunst de eere wordt toegebracht op zulke wijze als we dat helaas niet kunnen doen in t'strijperk van dit leven. Om ons volk in Nederland het een en ander mede te deelen omtrent onzen heetgeganen medebroeder, schreven we deze woorden, alsmede als eeresaluut ter zijner gedachtenis en met betuiging van hartelijke sympathie aan de acht nog levende kinderen.

HENRY BEETS.

Grand Rapids, Mich., 27 Jan. 1928.

PERSCHOUW.

Prof. Lorentz en de interviewer.

De „Leeuwarder Kerkbode” schrijft:

Men kent de oppervlakkige interview-manie van onzen tijd. Goden en goden en halve-godjes krijgen gelegenheid om zeer gewichtig voor persmannen eens wat over zichzelf te praten. Zoo hebben de couranten weer — gewoonlijk pikaant gesaust — stof en de „grootheden van den dag” kunnen „zwemmen” in de ijdelheid.

Ook in ons kleine landje vindt navolging wat in groote landen, waar ook veel groote mannen zijn, allicht eenige reden van bestaan kan hebben. Natuurlijk bij ons alles op veel kleinere schaal, eenigszins in lilliput-formaat. Groote en kleine bladen zijn tegenwoordig ook onder ons gefluisterd. Dan gaat het portret er bij. Impressionsistisch uitgevoerd.

Ook den overleden professor Lorentz, werkelijk een „groot” in ons kleine Nederland, — had men kort voor zijn verscheiden, zoo eens over zijn „dagtaak” willen interviewen.

De groote man, had daar het volgende antwoord op gegeven (gedateerd 8 Januari 1928):

Hooggeachte Heer,

„Eenige tijd geleden hebt U de vriendelijkheid gehad mij te schrijven over een interview, dat U met mij zoudt wenschen en dat U de stof zou leveren voor een der artikelen van Uw reeks „De Dagtaak”. Nu twijfel ik er niet aan, dat deze reeks goed zal doen en zeer lezenswaardig kan worden, maar tot mijn leedwezen kan ik er niet toe bijdragen, haar interessant te maken.

Hoewel ik bijna altijd bezig ben, heb ik geen zeer geregelde en bijna geen verplichte werkzaamheden, van een „dagtaak” is geen sprake. Ik zou dus niets kunnen vertellen, dat de moeite van het lezen waard zou zijn. Wil mij daarom ten goede houden, als ik met alle waardeering van Uwe bedoelingen, U verzoek mij buiten uwe onderzoekingen te laten.”

Met de meeste hoogachting.

Uw dienstw. H. A. LORENTZ.

De N. R. Cr. deelde dit briefje mee, als een „klein voorbeeld van den bescheiden en humanen aard van prof. Lorentz”. Vergissen we ons, wanneer we er ook een tikje gezonde ironie in beluisteren?

Prof. Kohnstamm zegt in het „Algemeen Weekblad” over wijlen prof. Lorentz:

Hem in dien geest te mogen zien samenwerken met een man als Ravinek, van wiens denkbeelden hij in zoo menig opricht afweek, maar wiens karakter zoo veel op het zijne geleek, zal ik altijd als een zeer groot voorrecht in mijn herinnering houden.

„Wij broederen te veel”.

Ds Y. K. Vellenga schrijft in het „Kerkbl. d. Geref. Kerk” te Meppel een meditatie over: „U groet de broeder Quartus”. Om lezen we daarin:

En in de tweede plaats dient het onze aandacht te trekken dat Paulus zoo uiterst zuinig met t'woord broeder omgaat. Ik weet niet hoeveel namen er in Rom. 16 worden genoemd. Ik heb ze niet geteld omdat er vele zijn, maar er is onder al die namen slechts één, die met het „broe-

der” is gewaarmerkt en dat is Quartus. Aquila is niet broeder Aquila en Timotheüs zelfs niet broeder Timotheüs. Aquila. Timotheüs. Niets meer.

Laten wij nu onze schuld bekennen jegens den broedernaam.

Wij „broederen” te veel.

Wij misbruiken meermalen den broedernaam.

't Is volstrekt geen schriftuurlijk voorschrift om allen die in t'geloof met ons verbonden zijn onopzettelijk broeder en zuster te noemen. Maar doordat velen schriftuurlijker dan de schrift en apostolischer dan de apostelen hebben willen wazen hebben zij het woord broeder tot een vreeslijk confectie-artikel gemaakt. Mijnheer A klinkt zoo vormelijk, A zonder meer zoo onwellevend. Dus, ja dus — zij t ook onberodeneerd! — maar broeder A, Wie den broedernaam op de lippen neemt zonder dat er broederlijke bewogenheid in zijn hart is, heeft zijn loon reeds weg.

Natuurlijke broeders en zusters noemen in den regel elkander bij hun naam.

In enkele gevallen, van diepe droefheid of hooge vreemde, welk hen het woord „broeder” of „zuster” uit het hart. Maar wat kracht heeft t dan!

Laten wij zóó den heiligen broedernaam ook reserveren.

Dat de broeders met dit broederlijk woord tot zichzelf mogen inkeeren.

Een „auto”-da-fé.

Het is zoo'n heel enkel keertje wel leuk, perschouwer te wezen. Gie kunt dan soms eens zien, welke brandende kwesties het volk beroeren. De beste manier daartoe is naarstig te letten op de knipsels, die ge krijgt voor de rubriek. Er zijn er bij van vrienden, die zeggen: schrijf daar nu eens wat tegen; en van andersdenkenden, die met veel blauw potlood willen daveren: heb-je-daar-nu-van-terug?

Veel port en potloodblauwsel is besteed aan het stuksken van ds. Le Roy, die zijn lieden in een blad, hetwelk zich een Lampken noemt, het volgende opdischte:

In Utrecht liggen de Gereformeerde kerken een stevig stukje uit elkaar. Nu wilden eenige leden van die kerk, die de gelukkige bezitters van een auto zijn, de predikanten wel halen en brengen. Ik zou zoo zeggen, een sympathieke gedachte! Preeken is heel moeilijk. In de Gereformeerde Kerk wel bijzonder zwaar. Het is haast ondoenlijk aan menschen, die verzet zijn op theologische wijsheid, t'woord Gods te prediken, welk woord scherper is dan eenig tweesnijdend zwaard. Het is ontzettend moeilijk aan een volk, dat op een hartje na dood gepreikt is, te ziel kwijt te raken. In elk geval, hoe prettig, na een zwaren arbeid stil en rustig naar huis gebracht te worden. Maar jawel, zoo ver zijn wij nog niet, want in Utrecht heeft de Gereformeerde Kerk ook nog een kerkeraad, en die kerkeraad was er tegen, Calvijn zat ook in geen auto. Veel veiliger is t te loopen! Veel beter, met t'loog op allerlei, is t te loopen. Natuurlijk, tegen! De kerk leeft van „tegen”. De kerk gaat dood van „tegen”. Arme collega's! Neen! Arme kerkeraad! Laat er straks eens iemand komen, die vraagt of ik gehaald wil worden na de preek!

Nu, als de blauw-potlood-hanteerders van de 2e groep het dan zóó belangrijk vinden, laten ze dan maar kennis nemen van wat dr Kaajan zegt in „Utr. Kb.”:

Ik kan, gelukkig, Ds. Le Roy geruststellen.

Predikanten, voor wie de afstand naar een der kerkgebouwen in Utrecht te ver is, worden per auto gebracht en gehaald.

Deze auto wordt door den Kerkeraad zelf van verschaft.

Tot dusver wordt deze auto bij een lid der gemeente gehuurd, al is het ook, dat de chauffeur, ook lid der gemeente, aan de godsdienstoefeningen deelneemt.

De Kerkeraad is er dus niet tegen, dat een predikant, voor wien de afstand te ver blijkt, per auto naar de kerk gebracht en na de preek gehaald wordt.

Ds. Le Roy moest eens weten, hoeveel vriendelijke menschen elken Zondag onder ons de auto dienstbaar stellen in den predikdienst; gelijk vroeger een paard. En hij moet wat minder stordig lezen; het krantenbericht zei heelemaal niet wat hij eruit haalde. En zou „Het Vaderland” nog eens reëficereen?

Dr. Kaajan over prof. Visschers „Paradijsprobleem”.

Dr. H. Kaajan vervolgt de opsomming zijner bezwaren tegen prof. Visschers boek:

Al stem ik gaarne toe, dat boven-gegeven verklaringen van mannen als Dr. Kuypor en Dr. Ravinek alle moeilijkheden, waarvoor Genesis 3 den geloovigen Bijbel-lezer plaatst, niet oplossen, toch zijn ze meer in overeenstemming met al de Schrift-gegevens (denkt aan Joh. 8:44) dan de exegese, welke professor Visscher ons biedt. Deze raakt in zijn eigen uitleg hopeloos verward, spreekt zich zelfden herhaaldelijk en tastbaar tegen en lost ook de moeilijkheden van het Paradijsprobleem niet op.

Dat vele Kerkbode-redactoren zich in het werk van den Utrechtschen hoogleraar een weinig hebben vergist, kan niet worden ontkend. Maar aan wie de schuld? Voor een deel ook aan professor Visscher zelf. Met de doorgaande lijn in zijn werk kan men zich grootendeels wel verenigen, alleen, plotseling laat de geleerde auteur soms zijn eersel-gekozen standpunt los en mengt hij tal van elementen in zijn boek, die aan allerlei vreemde arsenalen zijn ontleend. Het werk van professor Visscher vraagt om een rustigen, bezonnen en vooral niet-vluchtigen lezer. Wie zich door enkele zeer krasse uitspraken tegen Dr. Geulkerken en Dr. van Leeuwen laat meeslepen, komt ten slotte falkant uit.

Daarom stelt u het doorwrochte werk van Dr. Visscher, hoe zeer het op menige bladzijde u boeit en bekoort, ten slotte droef teleur.

„Niemand dan Jezus alleen”.

Ds. J. Douma, Britsum, schrijft in „Gron. Kb.” over Eigenwillige Prediking:

Hoe vaak vernieldt de rubriek Kerknieuws, dat een predikant in de Herv. Kerk intree doet met de woorden uit Matth. 17 vs. 8: „zagen zij niemand dan Jezus alleen”. Een Bijbellezer weet, dat die woorden ontleend zijn aan het verhaal van Jezus' verheerlijking op den berg; er van spreken dat, toen de drie discipelen, door Jezus aangeraakt, hun oogen weer durfden opheffen, ze niet meer Mozes en Elia bij Jezus zagen, maar Jezus alleen. Wat wordt uit die woorden „zagen zij niemand dan Jezus alleen” al niet gehaald! Wij moeten niet zien naar de wereld en haar cultuur, naar de valscheidijk genaamde wetenschap, enz. enz. Altemaal heel stichtelijke waarheden, maar niet af te leiden uit den tekst die voorgelezen werd.

Als men deze predikers gehoord heeft en geloofd en men leest den tekst nog eens thuis over in zijn verband, dan blijkt het, dat die Mozes en die Elia toch groote verwerpelikheden waren. Ds. Douma besluit:

Bij zulk soort preeken moet ik altijd denken aan het kunststuk van een prediker uit den Coccejaanschen tijd, die naar den tran en wansmaak dier dagen de gemeente aankondigde, dat hij uit den Oceaen der Schrift, uit de zee van Mozes, uit de derde springbron, uit den elfden eumer, den dertigsten druppel geschapt had: „ende de Mol” (Lev. 11 vs. 30 slot) en daarover „gepreekt” heeft. Hij had, gelijk dat behoort, thema en verdeeling. Hij nam „de mol als beeld van den zondaar”, en sprak achtereenvolgens over: I. de Mol ende derselver blintheit; II. de Mol ende derselver wroeten inde Aarde; III. de Mol ende derselver jammerlyck Uytvande.

De Helderlinggestichten.

Prof. Grosheide schrijft in „N.-H. Kb.”:

Wat nu pas weer van de Helderlinggestichten werd gemeld, dat wel Gereformeerde verplegenden en verpleegden worden toegelaten, doch dat het hun verboden is de Gereformeerde kerk te bezoeken of huisbezoek van Gereformeerde ambtsdragers te ontvangen, komt, voorzoover we weten, in niet één Gereformeerde stichting voor.

Omdat er een blad was, dat beweerde, dat het voorbeeld der Helderlinggestichten algemeen gevolgd werd (behalve dan door gestichten, die er nog niet zijn), nemen we even dit woord over.

Roman en debat.

In „Geref. Kerkb. Den Haag” schrijft ds. J. Douma:

Wijlen de heer van Oversteeg vroeg eens op een politieke meeting aan zijn opponent: weet u, wat het onderscheid is tusschen een roman en een debat? Dit: in een roman krijgen ze elkaar altijd en in een debat nooit!

Maar als ze elkaar nu eens beminden?

K. S.

BOEKBESPREKING.

Dr. H. A. v. Andel, „Godskennis en Zelfkennis”.

De hier aangeboden schetsen — aldus het woord, dat het boekje inleidt — behandelen de voornaamste onderwerpen uit de leer van het Christelijk geloof. Een breedere uiteenzetting voor meer ontwikkelden is te vinden in het werk: „Godsdienst en Wetenschap”, dat dezelfde auteur — onze missionaire dienaar des Woords te Solo — schreef, en dat uitgegeven werd bij den heer Kok te Kampen. Een uitgever wordt hier niet vermeld; ik weet niet, of het boekje in Nederland in den boekhandel te verkrijgen is. Ik zou dat wel wenschelijk achten. Niet alleen geeft dr. v. Andel op zeer heldere en beknopte manier een uiteenzetting van de verschillende hoofdstukken der geloofsleer, maar ook geeft hij telkens verwijzingen naar het Mohammedanisme. Daarom heeft zijn boekje waarde voor zendingstudie; ik denk ook aan de jeugdverenigingen. De onderscheidingen, die de auteur maakt tusschen verschillende stroomingen en tijdperken etc., zijn dikwijls origineel, in haar formuleringen.

Van harte aanbevolen.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Andijk: J. J. Bouwman te Urk en H. J. Kouwenhoven te Leidschendam.

Beroepen te:

Beille-Tinto en Mussel: P. M. Veldhuijzen, cand. te Rhoon, Monnikendam: J. Koolstra, cand. te Amsterdam, Surhuisterveen: P. Prins te Oostwolde (Old), Tzum (2e maal): G. H. de Jonge te Lutjegast, Wassenaar: J. C. Rullmann te Utrecht.

Aangenomen naar:

Fenaart: H. N. Lanning te Siddeburen, Middelburg: D. Ringnald Jr. te Leimuiden, Tzum (2e beroep): G. H. de Jonge te Lutjegast.

Bedankt voor:

Eindhoven: Dr. D. K. Wietenga te Voorschoten, Nieuwerkerk (Z.): J. E. Westerhuis te Helvoetsluis, Zierikzee: L. E. Smilde te Haastrecht.

Intrede te:

Zalibommel J. v. d. Leek, cand. Tekst Jes. 40:6-8.

Jubileum:

1 Maart: E. Schouten te Amerfoort, 25 jaar, 3 Maart: W. Maan te Alphen a. d. Rijn, 50 jaar.